

ULUSLARARASI KUZEY-GÜNEY ULAŞTIRMA KORİDORU VE BÖLGESEL ETKİLERİ

Gülperi GÜNGÖR

GÜLPERİ GÜNGÖR

Rusya ve İran, 14 Mayıs 2023 tarihinde Uluslararası Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru'nun (KGUK) bir parçası olarak Rasht-Astara demiryolunun inşası için bir anlaşma imzalamıştır. Bu proje, İran'ın Rasht şehrini Azerbaycan sınırındaki Astara'ya bağlayacak. Projenin 2027 yılında tamamlanması planlanmaktadır.[1]

Ukrayna Savaşı ve Rusya'ya uygulanan yaptırımlar nedeniyle, Kuzey-Güney Koridoru'nun Rusyanın alternatif bir yol arayışını karşılayacağı ifade edilmektedir. KGUK, özellikle Körfez Ülkeleri, Doğu Afrika, Hindistan ve Güney Asya pazarlarına ulaşmak isteyen Rusya için bir fırsat sunmaktadır. Bu bölgelerdeki büyük nüfus ve hızla büyüyen ekonomiler, Rusya için yeni ve potansiyel olarak kârlı pazarlar sunmaktadır. KGUKun İran ve Hindistan'ın ortak işlettiği Çabahar Limanı'na önemli bir potansiyel kazandıracağı öngörülmektedir. Liman KGUK parçası olarak Rusya'nın Güney Asyaya erişimini sağlamaktadır. Nisan 2022 ile Şubat 2023 arasında Rusya'nın Hindistan'a ihracatının beş kat artması, bu bölgenin Rusya için yeni bir pazar olarak cazip hale geldiği şeklinde yorumlanmaktadır.[2]

24 Mayıs 2023te Rusya'da düzenlenen Avrasya Ekonomi Forumu'nda Putin, "Batı, ekonomik yaptırımlarla kendi ayağına kurşun sıkıyor" demiş ve Azerbaycan ile yakın işbirliği içinde demiryolu inşaatı sayesinde her yıl 30 milyon tona kadar mal taşınacağını belirtmişti. Bu sayede Batı'nın Rusya'nın çöküşünü kesinlikle görmeyeceğini vurgulamıştı. [3]

İran da KGUK projesini, tecritten kurtulma fırsatı olarak değerlendirmektedir. Azerbaycan ile ikili ilişkilerindeki gerilimlere rağmen, Azerbaycan ile bu projede işbirliği İranın altyapısını geliştirmesi için dış finansman arayışı ve KGUKunun potansiyelinden faydalanma arzusunun bir sonucudur. "Trans-Hazar Uluslararası Taşıma Güzergahı" ve "Uluslararası Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru" gibi ulaşım koridorları Güney Kafkasya'yı özellikle Azerbaycan'ı önemli bir lojistik merkezi haline getirmektedir. 2022 yılında Azerbaycan Demiryolları hem Doğu-Batı hem de Kuzey-Güney yük taşımacılığında önemli bir artış görmüştür.

Bölgede dışlanmış durumda olan Ermenistan ise, Azerbaycan gibi proje finansmanı imkanlarına sahip değildir. Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru projesi 2000 yılında

başlatılmış ve Ermenistan 2005 yılında bu projeye dahil olmuştu. Ancak Gürcistan'ın sınırında Bavra'dan İran'ın sınırı olan Meghri'ye bağlanan otoyol inşası, Ermenistanın 1 milyar dolarlık borç almasına rağmen yolsuzluk nedeniyle tamamlanamamıştı.[4] Tarihi Çulfa-Nahçıvan demiryolunun işlenmesine ise Karabağ sorunu engel olmuştu. İran, bu yolun Ermenistan ile demiryolu bağlantısı için en uygun seçenek olduğunu vurgulamıştı. Geçtiğimiz Haziran ayında Azerbaycan ve Ermenistan'ın bu hattın kullanılabilir hale getirilmesi için somut adımlar atacaklarına dair mutabakata varmaları[5] bu açıdan olumlu bir gelişme olmuştur.

KGUK yatırımlarının ana aktörü Rusya olsa da uzun vadede tüm bölge ülkeleri taşımacılık ve lojistik açısından fayda sağlayacaktır. Bölgesel projelerin katkısıyla Ermenistan ve Azerbaycanın yük taşımacılığı konusunda işbirliği yapması, benzer şekilde, İranın da bu projelere dahil olması ilişkilerin normalleşmesi için bir köprü rolü üstlenebilir. Bunun için tüm bölge ülkelerinin adil bir şekilde entegre olması ve işbirliği içinde hareket etmesi gerekmektedir. Güney Kafkasyada siyasi istikrarsızlık ve çatışma riski ise taşımacılık ve lojistik ağının gelişimini olumsuz etkiler ve projelerin tam potansiyelini ortaya çıkarmasını engelleyebilir.

Doğu □ Batı ekseninde Orta Koridorun temel güzergah haline gelmesinde önemli bir konuma sahip olan Türkiye, KGUK projelerine de yakın ilgi göstermektedir. Nahçıvan koridorunun işlerlik kazanması ile Türkiye KGUKa da kolaylıkla ulaşım ve iletişim sağlayabilecek, dolayısıyla KGUKun olanaklarından da aynı ölçüde yararlanabilecektir.

*Fotoğraf: The Cradle

[1] Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru ile ilgili önemli proje start aldı, *Mehr Haber Ajansı*, 5 Temmuz 2023, <https://tr.mehrnews.com/news/1910234/Kuzey-G%C3%BCney-Ula%C5%9Ft%C4%B1rma-Koridoru-ile-ilgili-%C3%B6nemli-proje-start>

[2] Nikos Papatolios Under pressure: Russia-India attempt to speed up INSTC trade, *Railfreight*, May 4, 2023, <https://www.railfreight.com/railfreight/2023/05/04/under-pressure-russia-india-attempt-to-speed-up-instc-trade/>

[3] Zapad Ekonomicheskim Diktatom Sam Strelyayet Sebe v Nogu, İh Sistema Degradiruyet, *Sputnik Blizhneye zarubezh'ye*, 24 Maya 2023, <https://t.me/sputniklive/61632>

[4] Yeghia Tashjian , Russia, INSTC and Regional Trade Interconnectivity, *Armenian Weekly* , April 26, 2023, <https://armenianweekly.com/2023/04/26/russia-instc-and-regional-trade-interconnectivity/>

[5] Yavuz Aydın, Ermenistan, demir yollarının açılması konusunda Azerbaycan'la mutabakata varıldığını açıkladı, *Anadolu Ajansı*, 3 Haziran 2023, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ermenistan-demir-yollarinin-acilmasi-konusunda-azerbaycanla-mutabakata-varildigini-acikladi/2913300>

Yazar Hakkında :

Gülperi Güngör, 2015 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2020 yılında ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü [] yüksek lisans derecesini almıştır. Ocak 2020 [] katılmıştır. Güngör, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktor adayıdır. Mart 2025 sonrasında doktora çalışmasını yürütmek üzere Sheffield Üniversitesi'nde bulunan Gungor, AVİM'de Gayrimükim Uzman

olarak görev yapmaya başlamıştır.

Atıfta bulunmak için: GÜNGÖR, Gülperi. 2026. "ULUSLARARASI KUZEY-GÜNEY ULAŞTIRMA KORİDORU VE BÖLGESEL ETKİLERİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2023 / 29. Temmuz 28. Erişim Temmuz 07, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/ULUSLARARASI-KUZEY-GUNEY-ULASTIRMA-KORIDORU-VE-BOLGESEL-ETKILERI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır